

Tato publikace je výsledkem práce na projektu „Vstřícný postoj církví vůči uprchlíkům a migrantům“ (NF-CZ07-ICP-4-334-2016) a vychází s podporou grantu z Norska (EEA Scholarship Programme; Bilateral Scholarship Programme).

Text © Tim Noble, ostatní autoři

Překlad hlavního textu © Kristýna Karasová

Ilustrace © Ivana Noble

© Institut ekumenických studií, 2016

Úvodem

Vítáme vás u četby této brožurky. Píšeme ji pro vás, věřící z různých křesťanských církví v České republice. Doufáme, že vám pomůže v podloženém promýšlení postojů vůči uprchlíkům, tedy těm, kdo prchají ze svých domovů, protože je tam ohrožen jejich život, a migrantům, těm, kteří odcházejí z různých dalších důvodů, často proto, že nejsou ve své zemi schopni uživit rodinu.

Začneme informačně, krátkým přehledem zcela základních údajů o migraci do Evropy. Poté se podíváme, jak na situaci uprchlíků a migrantů, kteří přicházejí do Evropy, reagují představitelé křesťanských církví. V detailu se zastavíme u vyjádření papeže Františka, ale zároveň necháme zaznít hlasy dalších mezinárodních i českých církevních představitelů. Připomeneme také několik úryvků z Písma, které nám ukazují, jak bychom mohli jednat s cizinci, a to i s těmi, jichž se můžeme právem obávat. Pak využijeme širších teologických souvislostí k tomu, abychom se hlouběji zamysleli nad výkladem citovaných biblických pasáží i slov církevních představitelů, a zejména nad tím, jak bychom my, křesťané, mohli a měli odpovídat na výzvy, o nichž tyto texty mluví. Nebudeme zastírat obtížné otázky, ale zároveň se pokusíme nabídnout směr pro možné pokračování vašeho přemýšlení o této problematice, ať už ve skupinách nebo samostatně. Na konci brožurky najdete informace o církevních i jiných organizacích, jež se věnují práci s uprchlíky, a kontakty na ně, pokud byste se do jejich práce chtěli nějak zapojit, jakož i odkazy na další zdroje informací. Brožurka je zakončena krátkým textem od Alana Křišťana, ředitele Vyšší odborné školy Jabok, o pastorační teologie.

**Slovo úvodem
od děkanů pražských
teologických fakult**

Když byl v roce 2013 zvolen papežem František a čekalo se, kam povede jeho první apoštolská cesta, k překvapení mnoha si vybral Lampedusu, malý ostrov ve Středomoří. Jeho pobřeží vypráví dramatické příběhy stovky tisíc uprchlíků, které v mnoha případech skončily tragicky. Až v dalších letech se ukázalo, jak citlivý signál papež do církve i politického světa vyslal. On vstoupil do dramatu těch, kdo jsou na útěku.

Jenže se do zcela autentických a lidsky náročných situací přimíchaly zájmy druhých, třetích a dalších stran. Otázku „ujímat se cizinců“, která patří vedle péče o sirotky a vdovy k základům sociálního cítění Izraele, nebylo těžké zkazit řadou sporů a rozporů, které zamořily společenské i politické klima naší doby. Cokoli se ve společenství lidí vyhroť do sporu, nemá řešení. Zájmy stran protivníků stojí proti sobě a sebemenší pokus o smířlivé řešení jen přilévá olej do ohně. Spor musí opadnout, zájmy protivníků musí opustit pozici sebeobrany a znovu objevit ohleduplnou perspektivu pro ty, kdo na jedné straně domov již mají a chtějí ho mít i nadále, na straně druhé najít budoucnost těm, kdo domov ztratili a hledají ho. Obrat od ustrašené a sebezáchovné obrany k novému pohostinnému otevření dveří předvídá duchovní konverzi. Myslím, že není možné se tomuto obratu vyhnout. Problém, který nyní nahání hrůzu, je masovost. Generální vikář ze sicilských Siracus konstatoval: „Už dvacet let se umíme coby církevní společenství postarat o tisíce běženců za rok. Stovky tisíc zvládnout neumíme.“

Je třeba najít novou odvahu, s níž se nyní musí o množství lidí na útěku postarat promyšlená a organizovaná péče celé společnosti. Strachem vyhocená stanoviska potřebují najít reálný základ, pevnou půdu pod nohama, aby se mohla znovu zkultivovat a reálně ve světě migrace hledat nové výzvy. Kéž i tato publikace pomůže ke zklidněnému čtení současné situace a přinese v budoucnu své plody.

Th.Lic. Prokop Brož, Th.D., děkan KTF UK

Sestry a bratři,

je celkem pochopitelná neochota, s jakou pohlížejí naše církve na některé aktuální politické otázky dneška. V paměti všech je doba před rokem 1989, kdy byly církve u nás nuceny zaujímat kladné či záporné stanovisko k tomu či onomu společenskému jevu. Že to vždycky nedopadlo šťastně, je zřejmé. Církve tu totiž není proto, aby organizovala politický souhlas nebo odpor. Je tu proto, aby vydávala svědectví o úžasné naději, která přišla v Kristu! Ježíš Kristus, který přišel pro naši spásu a hlásal Boží království, byl vzkříšen z mrtvých! Všechna naše vezdejší existence je určována touto skutečností – a proměnou procházejí naše vztahy mezi sebou navzájem i náš vztah k Bohu. Jsme-li v Kristu, budeme mít účast na věčném životě spolu s ním.

Z tohoto hlediska bychom měli posuzovat i složité otázky naší přítomnosti, otázky, které se zdaleka netýkají jen společenství rozdělené a bouřemi zmítané církve, ale celého světa a naší existence v něm.

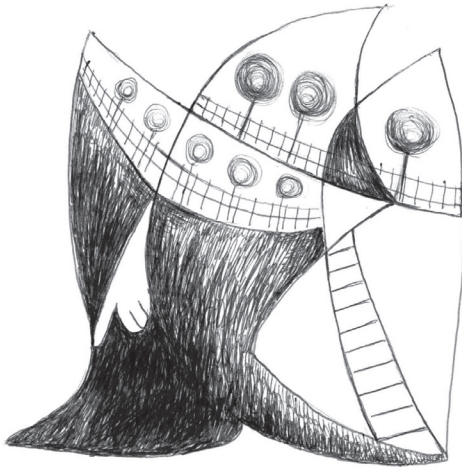
Všude tam, kde jsou lidé pronásledováni, kde trpí – ať už z jakýchkoliv důvodů – kde se zabíjí a je válka, kde je hlad a beznaděje, tam musíme „promluvit“. Ne tím, že vydáme další v bezpočtu prohlášení, ale tím, že svým postojem k těmto problémům a aktuální pomoci vydáme svědectvím o své víře. Na řeči není ostatně nikdo zvědavý. Tak platí slovo Písma, že budeme hodnoceni podle své víry: po ovoci poznáte je! Smysl této krátké brožury je v tom, přinést relevantní informace, rozhodnout se musí každý sám. Buďme pokorní ve víře, a dejme si přitom pozor, abychom nepřeslechli tichý Boží hlas. Ten je nepřeslechnutelný, budeme-li chtít jej slyšet. Pán nás volá k tomu, abychom nejen slovy zvěstovali jeho moc a slávu, ale aby naše zvěstování bylo „v akci“, v pohybu a dynamice. Nedejme se současně strhnout k něčemu, čeho bychom později litovali jako neuváženého kroku. Naslouchejme tomu, co Bůh říká vnímavě, používejme svůj rozum. Když však uvidíme, že musíme konat, ať je pak naše konání přesvědčeným vyznáním víry v Toho, který je naším Stvořitelem i Zachráncem.

doc. ThDr Kamila Veverková, Th.D, děkanka HTF UK

O pomoci člověku, který je v nouzi, mluví například Ježíšovo podobenství o milosrdném samaritánu (Lk 10). Někdy se přistihnu při myšlence, že je to příliš idylický příběh z idylických časů - dnes aby takového samaritána pohledal. Ale kupodivu není idylický vůbec. Na jednoho Samařana, který pomůže, v něm připadá blíže neurčený počet banditů, kteří člověka oberou o všechno a pohodí polomrtvého, a potom lhostejný dav, který se pečlivě vyhne. A když už někdo pomůže, je to ten, od koho bychom to nejméně čekali, a hlavně nejméně chtěli. To podobenství totiž skrývá provokaci: bližním je podle něj jako na potvoru nenáviděný a pohrdaný cizinec. Zatímco ti, kteří jsou raněnému kulturně a civilizačně blízcí - mu nejsou k ničemu.

Ještě jednu zvláštnost to podobenství skrývá. Mluvil jsem o tom, kdo byl nebo nebyl tomu raněnému u cesty blízký (národně, „civilizačně“, přesvědčením) - ale co my vlastně víme? Všichni jsou v tom podobenství nějak označeni: kněz, levíta, Samařan, dokonce i ti „lupiči“ jsou označeni slovem, které by mohlo znamenat i partyzány (zélóty). Jenom ten raněný u cesty zůstává anonymní. Protože to může být kdokoliv. To podobenství po nás chce, abychom pomohli tomu, kdo je v nouzi - a nekladli si podmínky, kdo by to měl nebo mohl být.

doc. Jiří Mrázek, Th.D., děkan ETF UK

Kdo je můj bližní?

Církve – uprchlíci – migranti

Tim Noble

Situace uprchlíků a migrantů

Lidé jsou stěhovavý rod už od doby, kdy naši předci někdy před 50 000-100 000 lety poprvé opustili Afriku. Migrace je tudíž už od počátku pevnou součástí evropské historie. Z prostých geografických důvodů byl její hlavní směr vždy od východu na západ; všichni známe legendu o praotci Čechovi, jak do této země přivedl svůj lid, skupinu migrantů hledajících místo k životu a bezpečí. Kromě národů putujících z východu na západ víme z dějin nicméně i o přesunech opačným směrem, motivovaných důvody nejvíce ekonomickými, avšak také náboženskými, například německé skupiny ve středověku a znovu během reformace, nebo nověji stěhování lidí ze Španělska a Portugalska do Francie a Německa. V minulém století byla pak významná i migrace z jihu na sever kontinentu.

Přítomnost migrantů a uprchlíků v Evropě tedy není nic nového. To, co se však za posledních několik let změnilo, je prostý počet lidí hledajících útočiště. Od propuknutí občanské války v Sýrii v roce 2011, zároveň s vlivem pokračujících nepokojů v Afghánistánu a Iráku, se počet uprchlíků velmi výrazně zvýšil; odhaduje se, že jen v Sýrii potřebuje dnes pomoc více než 13,5 milionu lidí. Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) v současnosti registruje 4,8 milionu uprchlíků ze Sýrie, z nichž převážná většina přebývá v uprchlických táborech v Turecku, Libanonu, Jordánsku, Iráku a Egyptě. Přibližně 10 % těchto lidí se pokusilo dostat do Evropy.

Vedle uprchlíků ze Sýrie rostou nicméně i počty lidí přicházejících odjinud. V roce 2015 požádalo v zemích Evropské unie o azyl celkem 1,25 milionu lidí, z toho přes 50 % pocházelo ze Sýrie, Afghánistánu či Iráku. Ne všichni žadatelé byli ale mimoevropští, 10 % z nich například tvořili lidé z Kosova a Albánie. Dále je dobré si uvědomit, že jakkoli jsou počty žádostí o azyl vysoké, Evropská unie má v souhrnu přes 500 milionů obyvatel, z čehož představuje 1,25 milionu lidí pouhých 0,25 %. Azyl navíc získají jen přibližně dvě třetiny všech uchazečů, takže těch, kdo zůstanou, je ve výsledku ještě méně.

Poté, co bylo v roce 2016 dosaženo dohody mezi Evropskou unií a Tureckem o vracení uprchlíků přicházejících do Evropy skrz Turecko, poklesl počet lidí dostávajících se do Řecka a přes ně dál; stále však trvá vysoký příliv lidí ze severní Afriky do Itálie. Celkový počet uprchlíků a migrantů, kteří se do Evropy dostali přes Středozemní moře, je v roce 2016 přes 260 000 (údaj k půlce srpna), což je přibližně o 90 000 lidí méně, než přijelo za stejné období v loňském roce; od dubna navíc jejich počty

výrazně poklesly (vloni byly oproti tomu poslední čtyři měsíce roku co do počtů přes moře se plavících uprchlíků nejsilnější).

V médiích slyšíme obraty jako uprchlická krize či příval uprchlíků, je proto důležité vidět celou situaci v patřičné perspektivě. V Evropské unii žije přibližně 7,1 % světové populace, její členské státy však dohromady drží kolem 20 % světového bohatství a produkují jen o málo menší podíl světového HDP. Odhaduje se, že celosvětový počet uprchlíků a migrantů bude kolem 21 milionů; z toho jen 6 % žije v Evropské unii.

V České republice získalo v roce 2015 azyl 71 uprchlíků z celkových 1525 žadatelů, dalším 399 byla přiznána doplňková ochrana. Vzhledem k tomu, že Česká republika není pro migranty přirozeným místem prvního vstupu na území Evropské unie a že mnozí z těch, kdo se k nám dostanou, chtějí pokračovat do Německa, nejsou tyto nízké počty nijak překvapivé.

Uprchlíci a islám

O náboženské příslušnosti uprchlíků neexistují přesná data, ale je zřejmé, že mnoho z nich přichází ze zemí, ve kterých je většina obyvatel muslimská. Řada současných negativních reakcí vůči uprchlíkům vzniká ze strachu z islámu, jenž bývá spojován s potenciální hrozbou terorismu. Toto spojení je ale problematické. Není totiž obhajitelné odsuzovat jakékoliv náboženství – islám, křesťanství, židovství či jiné náboženství – pro ty nejhorší skutky páchané lidmi, kteří tvrdí, že se k danému náboženství hlásí. Místo toho je třeba zkoumat, čemu věří převážná většina věřících daného náboženství, abychom poznali, zda ti, kdo náboženstvím zaštiťují své násilné činy, k tomu mají nějaké právo.

Islám je po křesťanství celosvětově nejrozšířenějším náboženstvím. Jeho základní věroučné prvky (často vyjadřované jako pět pilířů islámu – víra v jediného Boha a v to, že Mohamed je Boží prorok, denní modlitební praxe, dávání almužen, půst a absolvování pouti do Mekky) jsou pro muslimy společné. Jinak je v Islámu různost tradic dalších výkladů těchto prvků. Hlavní proud, do něž patří cca 85 % muslimů, je islám sunnitský, zatímco šíité tvoří ve většině zemí menšinu (neplatí to však pro Irák a Írán). Rozdíly mezi sunnity a šíity se táhnou již do doby raného islámu, ke sporům o vůdcovské nástupnictví po Mohamedově smrti a k rozdílným důrazům na závažnost připisovanou jednotlivým prvkům zakládající islámské tradice. V rámci sunnitského islámu vzniklo v 18. století významné obrodné hnutí, nazývané salafíja či také wahhábismus. To se snažilo přivádět věřící zpět k raným základům víry. Mnoho problémů v zemích jako Irák pramení právě ze sporů mezi šíitskou a sunnitskou větví.

Hnutí salafíja, volající po návratu k praktikám Proroka a jeho raných následovníků, je ve své většině apolitické; početně velmi malá část jeho přívrženců však trvá na vnějším džihádu (boji) proti lidem, kteří nepraktikují islám takovým způsobem, jaký oni považují za správný. A právě k této maličké skupině se odkazují teroristé. Převážná většina muslimů útoky na křesťany a židy odmítá, neboť odporují Koránu, a teroristické aktivity nepodporuje. Proto není tvrzení, že je islám násilné náboženství, o nic pravdivější než tvrzení, že je násilné křesťanství. Násilí je nicméně přesto páčáno ve jménu téměř všech náboženství, včetně křesťanství a islámu. Většina věřících ale v obou těchto případech nesouhlasí s tím, že by násilí bylo součástí jejich víry, a odmítají je.

Názorně to v červenci 2016 ukázaly reakce na hrůznou vraždu otce Jacquesa Hamela na severu Francie. Islámští představitelé ve Francii, ale i v dalších zemích, tento čin okamžitě odsoudili. Odmítli navíc to, že by násilí tohoto typu mohlo mít cokoliv společného s tím, co považují za skutečný islám. Podobné hlasy zaznívaly i ze strany českých muslimů, shromážděných v srpnu před pražským římskokatolickým kostelem Nejsvětějšího Srdce Páně; někteří z nich se také po vzoru francouzských muslimů zúčastnili mše, aby ukázali solidaritu mezi muslimy a křesťany. V Indii vydali islámští představitelé prohlášení (fatvu), že když se někdo přidá k hnutí známému jako Islámský stát, přestává tím být muslimem; podepsalo ji 70 000 indických islámských duchovních. Podobné fatvy byly vydány i v dalších zemích, mimo jiné v Kanadě či Velké Británii.

Nábožensky motivované násilí

Při vzniku nábožensky motivovaného násilí hraje roli mnoho rozličných příčin: faktory sociální, ekonomické, psychologické, ale i hluboce narušené interpretace náboženských spisů a klíčových prvků víry. Téměř čtvrtina z těch Evropanů, kteří odešli bojovat na straně teroristů samozvaného Islámského státu v Sýrii, jsou navíc konvertité, a svou novou víru často doopravdy téměř neznají.

Když se vrátíme k uprchlíkům a migrantům, je jasné, že většina z nich přirozeně teroristé nejsou a nemají s teroristy vůbec nic společného – mnozí z nich naopak právě kvůli terorismu a reakcím na něj museli opustit svou zemi. To, že jsou uprchlíci a migranti často mladí muži, má také vícero důvodů. Řada z nich utíká před tím typem vojenské služby, který by je nutil bojovat ve válkách proti vlastnímu národu, proti lidem stejného přesvědčení, což nechťejí a nemohou, prchají tedy, aby nemuseli zabíjet nebo nebyli zabiti. Dalším důvodem bývá skutečnost, že si někdy široká rodina může dovolit vyslat do ciziny jen jednoho svého člena, a proto vybere právě mladého muže, s nadějí, že bude mít největší šanci dostat se na svobodu, najít práci, a pak chudou rodinu podporovat. Nelze vyloučit, že jsou i mezi uprchlíky lidé, kteří chtějí druhým ubližovat; přesvědčivé důkazy pro to nicméně dosud nejsou. Pašeráci lidí sice prohlašovali, že pomáhali teroristům vstoupit do Evropy, ale je třeba vzít v potaz, že právě pašeráci lidí nejsou úplně ti nejdůvěryhodnější svědkové. Výzkumy nicméně ukazují, že pokud se indoktrinace vedoucí k násilí někde objevuje, bývá to mezi mladými muži, kteří jsou uvězněni v uprchlických táborech, nudí se a nevidí před sebou žádnou naději. Z toho bychom mohli usoudit přinejmenším to, že chceme-li situaci s uprchlíky dobře zvládnout, znamená to nenechávat lidi v uprchlických táborech bez konkrétní naděje pro jejich budoucnost.

Církev a migranti

Zatímco reakce různých evropských států na příchod uprchlíků a migrantů na jejich území se ve svém naladění dost lišily, křesťanské církve byly oproti tomu ve svém vstřícném postoji jednotnější.

Zejména hlava římskokatolické církve, papež František, dává jasně najevo svůj názor, že úkolem křesťanů je uprchlíky a migranty přijímat. To ukazuje již skutečnost, že po zvolení papežem, v březnu 2013, jeho první oficiální cesta vedla na italský ostrov Lampedusa, kde se modlil za ty, kdo na cestě ze severoafrického pobřeží do Itálie utonuli. Papež František ale není prvním, kdo se k tomuto problému vyjadřuje. Římskokatolická církev si od roku 1914 každoročně připomíná Světový den migrantů a uprchlíků, většinou v lednu, a rovněž předchůdci papeže Františka tuto příležitost neopomíjeli. Částečně skutečnost, že těch, kdo jsou nuceni opustit své domovy, přibývá a jejich situace se zhoršuje, částečně zázemí a osobnost papeže Františka, vedou k výzvam slyšet volání těchto lidí v nouzi.

Připomeňme si nyní, ve větším detailu některá z vyjádření papeže Františka.

V roce 2014 papež František pro Světový den migrantů a uprchlíků zvolil téma „Migranti a uprchlíci: na cestě k lepšímu světu“. Píše zde:

... každý člověk patří do lidstva a spolu s celou rodinou národů sdílí své naděje pro lepší budoucnost...

Z křesťanského pohledu se v jevech migrace, jakož i v jiných skutečnostech lidského života, odehrává pnutí mezi stvořením, jež je poznamenáno milostí a spásou, a mezi mystériem hříchu. Proti solidaritě, přijetí, gestům bratrství a pochopení se staví odmítání, diskriminace, vykořisťovatelské obchody, bolest a smrt.

Církev na cestě s migranty a uprchlíky se snaží pochopit příčiny stojící u počátku jejich migrace a také pracovat na tom, aby se překonávaly negativní účinky a zhodnocovaly pozitivní dopady na původní, přechodné i cílové společnosti migrujících proudů.

Žádná země nemůže sama čelit těžkostem spojeným s tímto jevem, který je tak rozsáhlý, že se týká již všech kontinentů, buď jako proud imigrace nebo emigrace.

Nezřídká totiž příchod migrantů, uprchlíků, žadatelů o azyl a běženců vyvolává u místního obyvatelstva podezření a nepřátelství. Rodí se strach z toho, že bude docházet k narušení sociální jistoty, že se riskuje ztráta vlastní identity a kultury, že vzroste konkurence na trhu práce anebo že dokonce budou importovány nové faktory kriminality.

Při své odpovědi na Kristovu výzvu „Jděte a získejte za učedníky všechny národy“ je církev povolána k tomu, aby byla Božím lidem, který zahrnuje všechny národy a všem národům přináší poselství evangelia, neboť ve tváři každého člověka je vtištěna tvář Kristova! Zde se nachází nejhlubší kořen důstojnosti lidské osoby, kterou je třeba vždy respektovat a ochraňovat. To, co zakládá důstojnost lidské osoby, nejsou kritéria efektivity a produktivity, přínaléžitost k ur-

číté společenské vrstvě, etnická a náboženská příslušnost, ale fakt, že člověk byl stvořen k Božímu obrazu a podobnosti (srov. Gen 1,26-27), a ještě více skutečnost, že jsme dětmi Božími! Každá lidská bytost je Božím dítětem!

Poselství pro rok 2015 neslo název „Církev bez hranic je matkou všech“. Čteme zde:

Posláním církve, která je poutnicí na zemi a matkou všech, je tedy milovat Ježíše Krista, klanět se mu a milovat ho zvláště v chudých a opuštěných. Mezi ně zajisté patří také migranti a uprchlíci, kteří se snaží unikat před tvrdými životními podmínkami a před nebezpečím všeho druhu.

Církev bez hranic, matka všech, šíří ve světě kulturu přijetí a solidarity, v jejímž duchu nelze nikoho považovat za neužitečného, stojícího mimo nebo určeného k vyřazení. Pokud křesťanské společenství žije své mateřství účinně, pak druhé posiluje, poskytuje jim orientaci a ukazuje cestu, trpělivě je doprovází a je jim nablízku svými modlitbami i skutky milosrdenství.

Ježíš Kristus stále očekává, že ho budeme poznávat v migrantech a utečencích, v uprchlících a exulantech, a také nás tímto způsobem vyzývá, abychom se dělili o své prostředky, a tak se zříkali části svého získaného blahobytu.

Na globalizaci migračního fenoménu je třeba odpovídat globalizací lásky a spolupráce tak, aby se zlidšťovaly podmínky migrantů. Zároveň je třeba zintenzivňovat úsilí o vytváření podmínek, které by byly schopné zaručit postupný úbytek důvodů, nutících celé národy k tomu, aby opouštěly svou rodnou zemi kvůli válkám a hladu, jež se často vzájemně zapříčiňují.

V roce 2016 se pak poselství zapojilo do celkových důrazů Roku milosrdenství a jmenovalo se „Migranti a uprchlíci jsou pro nás výzvou. Odpověď dává evangelium milosrdenství“. Také tady se píše:

Uprchlíci a lidé na útěku ze svých zemí apelují na jednotlivce i na společenství; představují výzvu tradičnímu způsobu života a mnohdy převracejí kulturní a společenský horizont těch, s nimiž se dostanou do styku. Stále častěji opouštějí země svého původu jako oběti násilí a chudoby a při cestě za snem o lepší budoucnosti jsou vystavováni příkoří ze strany obchodníků s lidmi. Když přežijí zneužívání a protivenství, musí se pak vypořádávat s prostředím, kde přežívá podezřívání a strach. Nakonec se mnohdy setkávají s nedostatečně jasnými a uskutečnitelnými normativy, které by upravovaly jejich přijetí a řídily postup jejich krátkodobé a dlouhodobé integrace a přitom zohledňovaly práva a povinnosti všech.

Migranti jsou našimi bratry a sestrami hledajícími lepší život, jiný než je chudoba, hlad, vykořisťování a nespravedlivé rozdělování zdrojů naší planety, jež by měly patřit všem rovným dílem.

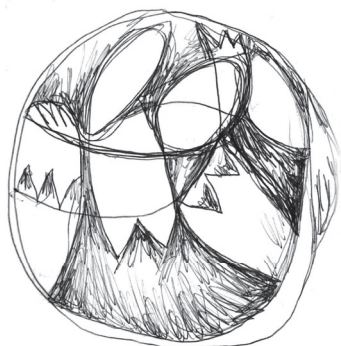
Biblické zjevení nás povzbuzuje k přijímání cizinců a motivuje ho jistotou, že se skrze ně otevírají dveře Bohu a že ve tváři druhého se ukazují rysy Ježíše Krista. Mnohé národní i mezinárodní instituce, sdružení, hnutí, angažované skupiny a diecézní organizace zakoušejí údiv a radost z oslavy setkání, výměny a solidarity. Poznaly Kristův hlas: „Hle, stojím u dveří a klepu“ (Zj 3,20). Avšak neustávají ani narůstající debaty o podmínkách a omezeních, které se mají stanovit pro přijímání, a to nikoli jen v rámci státních politik, ale i v některých farních společenstvích, jež v něm vidí hrozbu pro svůj tradiční klid.

Co jiného může dělat církev než se při těchto otázkách inspirovat Kristovým příkladem a jeho slovy? Odpovědí je evangelium milosrdenství.

Každý z nás je ostatně zodpovědný za svého bližního; jsme strážci svých bratří a sester, ať žijí kdekoli. Péče o dobré osobní vztahy a schopnost překonávat předsudky a obavy jsou podstatnými složkami pro pěstování kultury setkání, při níž jsme připraveni nejen dávat, ale i přijímat od druhých. Pohostinnost totiž žije tím, že dáváme a přijímáme.

Církev stojí po boku všech, kdo se snaží bránit právo každého, aby mohl důstojně žít, a především uplatňuje právo, aby nikdo nemusel emigrovat a mohl přispívat k rozvoji země svého původu. Tento proces by měl na své základní úrovni zahrnovat potřebu pomáhat zemím, z nichž odcházejí migranti a uprchlíci.

V každém případě je potřebné odvrátit – pokud možno už ve stavu zrodu – úprky utečenců a jejich exody diktované chudobou, násilím a pronásledováním. Je nezbytné, aby veřejné mínění bylo v tomto směru řádně informováno, a to i z důvodu předcházení neoprávněným obavám a spekulacím, jež jdou na úkor migrantů.

Papež se k tématu vyjadřuje i při mnoha dalších příležitostech a jeho postoj se nemění. K jeho podpoře uprchlíků a migrantů se přidávají i další křesťanští představitelé.

Členové Světové rady církví, Konference evropských církví, Církevní komise pro migranty v Evropě (CCME) a Nizozemské protestantské církve se v červnu 2016 sešli v nizozemském městě Lunteren na setkání s názvem „Neboj se (Iz 41,10)“ a vydali prohlášení, v němž se dotýkají problematiky strachů:

Je to existenciální strach z násilí, který uprchlíky vyhání z jejich domovů; strach z nebezpečí, kterým budou čelit cestou, jehož reálnost dostatečně prokazují tisíce lidí nepřezivší cestu přes Středozemní moře; a strach o přijetí – nebo odmítnutí – v cílových zemích. V zemích, jež uprchlíky přijímají, se strachy pohybují od úvah o dopadu imigrace na společenské normy a hodnoty, obav o napjaté lokální zdroje – někdy už předem přepínané, jako v případě Řecka – ke strachu z politické manipulace s těmito pochybami a obavami. V tomto kontextu můžeme číst u Izajáše 41,10 povzbuzující slova „Neboj se, vždyť já jsem s tebou“ – strach paralyzuje, zatímco efektivní solidarita a soucítění v přijímajících zemích jsou klíčovou, životně důležitou podmínkou pro to, abychom mohli na potřeby uprchlíků reagovat skutečně humánním způsobem.

Zúčastnění kritizovali vlády, jež příliš snadno ustupují ultrapravicovým pokusům o rozdmýchávání těchto strachů, což se děje na úkor uprchlíků a migrantů:

Pod vlivem společenského tlaku – v některých zemích skutečného, v jiných pouze tušeného – obcházejí či oslabují vlády své povinnosti vzhledem k lidským právům, jak jsou zakotvené v mezinárodních a evropských úmluvách. Také církve a organizace občanské společnosti, vědomy si sociálního napětí přítomného mezi jejich členy, někdy váhají s tím, aby se o těchto tématech veřejně vyslovovali, přestože uprchlíků samy poskytují významnou pomoc.

Další církevní hlasy volají po větší angažovanosti. Lunterenská konference vyzývá církve a s církvemi spojené organizace, aby v rámci současné uprchlické krize významně posílily své zapojení do veřejné diskuse, zastávaly a ujímaly se potřebných.

Mezi klíčovými body, na něž poukazují, jsou tyto:

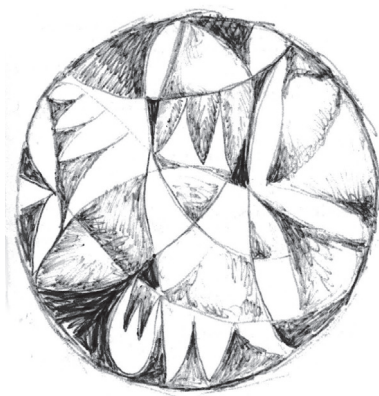
Je třeba si v našich společnostech všimnout významné nevědomosti týkající se přesné povahy uprchlické krize: zatímco země Středního východu jako Jordánsko či Libanon nejsou, s pomocí Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a jiných, na svých bedrech hlavní zátěž exodu uprchlíků ze Sýrie, Evropa jako celek přijala v loňském roce jen 6 % z celosvětového počtu 20 milionů uprchlíků. Krize v Evropě není jen krizí kapacit k přijímání uprchlíků, ale i krizí mínění veřejnosti, jímž je často z politických důvodů manipulováno.

Uprchlíci si jsou vědomi toho, že s sebou jejich cesta za bezpečím nese vážná rizika. V evropských zemích zároveň roste strach o stabilitu společnosti a její „způsob života“; tyto strachy jsou čím dál častěji manipulativně zneužívány populistickými a nacionalistickými politickými silami, jež přikládají dříví na oheň nejistoty a xenofobie. Pak se takzvaná uprchlická krize pojímá spíše jako bezpečnostní problém než jako humanitární problém. Ale je třeba vzít v potaz, že pokud se neřeší skutečné jádro problému, není možné docílit pokroku. V dané situaci je jen posilován strach, který lidé mají. Církve a organizace s nimi spjaté disponují potřebnou hloubkou poznání a je třeba, aby při svém každodenním kontaktu s uprchlíky tomuto strachu čelily, a přesto v potřebné míře i chápaly a respektovaly obavy lidí. Tyto obavy nelze jednoduše přehlížet – aby se od strachu mohli lidé osvobodit, musí se setkat s porozuměním.

Respekt k posvátnosti a důstojnosti lidského života vyžaduje, aby Evropa našla bezpečná a legální místa vstupu, jež by zaručovala právo požádat v Evropě o azyl, právo zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech. Takto je

třeba zároveň zabránit ohromnému utrpení, způsobovanému současným systémem pašeráků a obchodníků s lidmi.

Na základě bohatých zkušeností a mnoha pozitivních zážitků z práce s uprchlíky a pro uprchlíky vyzýváme církve v Evropě k tomu, aby se společensky angažovaly, aby vytvářely místa k setkávání s uprchlíky a ke vzájemným rozhovorům o obavách toho druhého, a aby vedly věřící k aktivní účasti na těchto aktivitách. Chceme-li usilovat o přemáhání strachu, je životně důležité také posilovat mezináboženské vztahy. Solidaritu a snahu o vzájemné porozumění by měly různé místní církve projevovat společně.

Česká biskupská konference a předsednictvo Ekumenické rady církví vydaly v červnu 2015 toto prohlášení k aktuální otázce migrace:

Jako katoličtí biskupové českých a moravských diecézí a členové předsednictva Ekumenické rady církví (ERC) vnímáme naléhavost potřeby solidarity s oběťmi válek a náboženské nenávisti, ale zároveň i obavy naší společnosti plynoucí ze současného přílivu migrantů do Evropy.

Uvědomujeme si, že tato solidarita musí být doprovázena odpovědností a problém je nutné řešit v kontextu celoevropské situace. Taktéž máme za to, že musíme rozlišovat mezi uprchlíky stíženými válkami, hladem či nestabilitou, kteří naši pomoc bez pochyby potřebují, a ekonomickými migranty.

Proto vyzýváme vládu České republiky, aby se k dané problematice postavila s rozhodností. Katolická církev a Ekumenická rada církví chce do tohoto problému vstoupit nejen podporou dialogu, ale i aktivní pomocí bližním, kteří jsou v ohrožení života a stávají se obětí xenofobního nahlížení či hysterie.

Nabízíme vládě České republiky v rámci kooperativních vztahů mezi státem a církvemi, že vyzveme naše farnosti a sbory k tomu, aby po dohodě s místními samosprávami i za spolupráce s lokálními Charitami a Diakoniemi mezi sebe přijaly rodiny křesťanských migrantů. Jsme tak připraveni aktivně pomáhat v jejich integraci a vytvořit tím prostor pro obohacení naší společnosti. Zároveň jsme otevřeni hledání dalších možných forem pomoci.

Několik biblických textů a teologických myšlenek

Naše zamyšlení nad pasážemi z Bible a jejich teologickými výklady, z nichž citovaná vyjádření představitelů křesťanských církví vyrůstají, by bylo možné začít na různých místech. My se zastavíme nejprve u následujícího úryvku z Matoušova evangelia.

Jeden z farizeů se Ježíše ptá na největší přikázání. Ježíš mu takto odpovídá:

„Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.“ To je největší a první přikázání. Druhé je mu podobné: „Miluj svého bližního jako sám sebe.“ Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci“ (Matouš 22, 36–40).

Jako odpověď na související a velmi pochopitelnou otázku – kdo je můj bližní – dostáváme příběh o milosrdném Samařanovi (Lukáš 10,29–37). Tím bližním, jehož jsme povoláni milovat, nemusí být nutně náš přítel nebo někdo, kdo sdílí naše názory, ale ten, kdo je v opravdové nouzi. Židé a Samařané spolu nijak dobře nevycházeli, a přesto se Samařan stává bližním svému možnému nepříteli, protože v něm nevidí abstraktní hrozbu, ale druhou lidskou bytost, která potřebuje pomoci.

Kněz i levita kolem jen přejdou, a přitom bychom čekali, že se zachovají lépe. Pravda, kněz by se tím mohl stát nečistým, což by mu znemožnilo sloužit u oltáře, ale služba u oltáře není přednější než služba lidem v nouzi. Ve Starém zákoně se navíc stále opakuje výzva přijímat cizince, protože cizinec je dar, připomínka toho, jak Hospodin vysvobodil Izraelce z Egypta, kde pobývali jako utlačovaní cizinci, a jak se pak na dobu čtyřiceti let stali migranty, než našli zemi, kde by mohli žít.

A tak čteme:

Bude-li přebývat s tebou ve vaší zemi někdo jako host, nebudete mu škodit. Ten, kdo bude s vámi přebývat jako host, bude vám jako domorodec mezi vámi. Budeš ho milovat jako sebe samého, protože i vy jste byli hosty v zemi egyptské. Já jsem Hospodin, váš Bůh (Leviticus 19,33–34).

Tyto texty jednoznačně ukazují povinnost izraelského lidu přijmout cizince, který přichází pobývat do jejich středu, a postarat se o něj. Od něho se na oplátku očekává, že se bude řídit většinou izraelských zákonů, není však povinen stát se židem. Skutečnost, že je na závazek vůči cizinci kladen takový důraz, může naznačovat i to, že běžná praxe byla jiná a s cizinci se dobře nezacházelo – ale to by pro nás činilo tyto příkazy ještě důležitějšími, neboť by nám ukazovaly, že pokud se většinové mínění snaží cizince vylučovat, nemáme jednat podle něj.

Ten, kdo je jiný než my, nepředstavuje jen problém, s nímž se musíme utkat, ale může nám také pomoci porozumět lépe naší vlastní víře. Jeden z opakovaně uváděných důvodů k odmítání speciálně uprchlíků-muslimů je, že je třeba chránit naše hodnoty, a někdy se tyto hodnoty označují dokonce i za křesťanské. V Bibli máme nicméně mnoho příběhů, kde se Ježíš setkává s člověkem jiného náboženství, a tato setkání jsou pro jeho poslání klíčová.

V Matoušově evangeliu je Ježíš například dvakrát ohromen vírou lidí, kteří nejsou židé. Nejdříve v Matoušově evangeliu 8, 5–13 obdivuje víru římského setníka, jenž ho prosí o uzdravení sluhy, a potom se setká s kananejskou ženou, která prosí o uzdravení své dcery:

Ježíš odtud odešel až do okolí Týru a Sidónu. A hle, jedna kananejská žena z těch končin vyšla a volala: „Smiluj se nade mnou, Synu Davidův! Má dcera je zle posedlá.“ Ale on jí neodpověděl ani slovo. Jeho učedníci přistoupili a žádali ho: „Zbav se jí, vždyť za námi křičí!“ On odpověděl: „Jsem poslán ke ztraceným ovcím z lidu izraelského.“ Ale ona přistoupila, klaněla se mu a řekla: „Pane, pomoz mi!“ On jí odpověděl: „Nesluší se vzít chleba dětem a hodit jej psům.“ Ona řekla: „Ovšem, Pane, jenže i psi se živí z drobtů, které spadnou ze stolu jejich pánů.“ Tu jí Ježíš řekl: „Ženo, tvá víra je veliká; staň se ti tak, jak chceš.“ A od té hodiny byla její dcera zdráva (Matouš 15,21–28).

Na tomto příběhu jsou pozoruhodné dvě věci. Zaprvé to, že Kananejci byli ve Starém zákoně zapřísáhlí nepřátelé Izraele a velká část Starého zákona obhazuje to, že s nimi bylo jednáno násilně. Jde tedy o člověka, s nímž by si Ježíš jako Žid běžně spíš nepovídál, a pokud ano, dělo by se to patrně s opovržením: ona je jeho nepřítelem, on jejím, její lid trpěl rukama jeho lidu. Zadruhé zjišťujeme, že Ježíš označuje za velkou právě její víru, nikomu jinému takovou věc neřekl. Krátce předtím (Matouš 14, 31) je

naopak Petr popisován jako člověk malé víry. A právě v této ženě, již by se podle všech očekávání nemělo vykoupení týkat, nachází Ježíš skutečnou víru, víru poháněnou její láskou k dceři.

Způsob, jímž máme jednat s druhými, které potkáme, v čase jejich nouze, je detailněji ukázán v jiném zásadním textu z Matoušova evangelia. Jde o příběh o posledního soudu (Matouš 25, 31–46), kde je přijetí či zavržení člověka Bohem založeno jen na tom, jak se daný člověk choval k potřebným bratrům či sestřím (k těm, kdo hladovějí, žízňají, jsou nazí, nemocní či ve vězení). Bližní není jednoduše jen náš kolega křesťan, ale kdokoli, kdo potřebuje pomoci. To je souhrn celého Ježíšova učení u Matouše, než přejde k pašijovému vyprávění, a evangelista by nemohl být v popisu toho, co se od nás vyžaduje, jasnější.

Je pravda, že kromě příběhu o římském setníkovi v osmé kapitole Matoušova evangelia se všechny tyto texty věnují otázce, jak máme jednat s druhým člověkem, který k nám ve své nouzi přichází, a nebo naopak, na jehož území se ocitáme (kananejská žena). Pohyb lidí přes nejrůznější hranice je v evangeliích něčím přirozeným. Částečně to může být tím, že v Ježíšově době panovala značná pohyblivost obyvatel, lidé se přesunovali z místa na místo z mnoha rozličných důvodů: ve snaze najít práci a jídlo, aby utekli před konfliktem nebo aby mohli začít nový život. Vlastně jsou to do značné míry stejné důvody, jaké mají i dnešní putující. A princip pohostinnosti velel, aby byli tito lidé dobře přijati.

I pokud se však domníváme, že uprchlík, který k nám přichází, je pro nás hrozba, evangelium k nám přesto mluví jednoznačně. Neříká, že máme milovat své blízké; Ježíš nás vyzývá, abychom překročili tento způsob jednání a učili se přijímat všechny:

Slyšeli jste, že bylo řečeno: „Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého.“ Já však pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé. Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž? A jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž? Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec (Matouš 5,43–48).

Lukášovská verze tohoto přikázání je ještě konkrétnější:

Ale vám, kteří mě slyšíte, pravím: Milujte své nepřátele. Dobře činite těm, kteří vás nenávidí (Lukáš 6,27).

Uvedení pokynu milovat své nepřátele a činit dobře těm, kdo nás nenávidí, do praxe, je ovšem jednou z nejobtížnějších věcí v životě křesťana. Můžeme se nároku, který na nás evangelium klade, snažit uniknout pomocí různých sofistických definic toho, co může znamenat někoho milovat, ale ve verzi, kterou čteme u Lukáše, jsme jednoznačně vyzýváni dělat dobro těm, kdo nás nenávidí. I pokud by k nám tedy čirou náhodou přišel takový uprchlík, který by nám chtěl ublížit, nemáme mu odpovědět stejně, ale milovat jej a činit mu dobro. Činit druhým dobro je navíc jediný způsob, jímž můžeme vnášet do světa Boží pokoj a lásku.

Tímto způsobem můžeme oslabit nenávisť dané osoby a dát jí alespoň příležitost k obrácení.

Výzva činit dobře těm, kdo nám chtějí uškodit, je jasně vyjádřena v prvním listu Petrově, kde je nám připomínáno, že právě tím můžeme osvědčit svou víru:

Neodplácejte zlým za zlé ani urážkou za urážku, naopak žehnejte; vždyť jste byli povoláni k tomu, abyste se stali dědici požehnání. „Chceš-li milovat život a vidět dobré dny, zdržuj jazyk od zlého a rty od lstivých slov, odvrát se od zlého a čiň dobré, hledej pokoj a usiluj o něj. Vždyť oči Páně hledí na spravedlivé a jeho uši jsou otevřeny jejich prosbám, ale tvář Páně je proti těm, kteří činí zlo.“ Kdo vám ublíží, budete-li horlit pro dobro? Ale i kdybyste pro spravedlnost měli trpět, jste blahoslaveni. „Strach z nich ať vás neděsí ani nezviklá a Pán, Kristus, budiž svatý“ ve vašich srdcích. Buďte vždy připraveni dát odpověď každému, kdo by vás vyslyšel o naději, kterou máte, ale čिňte to s tichostí a s uctivostí. Když jste vystaveni pomluvám, zachovávejte si dobré svědomí, aby ti, kteří hanobí váš dobrý způsob života v Kristu, byli zahanbeni. Je přece lépe, abyste trpěli za dobré jednání, bude-li to snad vůle Boží, než za zlé činy (1 Petrův 3,9–17).

Celý tento malý výběr úryvků z Bible a výroků papeže Františka i dalších představitelů církví ukazuje na křesťanskou povinnost překračovat naše přirozené strachy z druhých a přijímat všechny jako naše sestry a bratry, dokonce i ty, kdo by nám mohli chtít ublížit. Právě to je úkol nás křesťanů. Politici mají právo a povinnost snažit se ochránit obyvatelstvo. Sem jistě patří potřeba propracovaného plánu přijímání uprchlíků, který by zahrnoval jejich přiměřené a humánní prověřování, a snažil se chránit rodinný život. Ale ani zde bychom neměli přitakávat těm metodám, které volí bezpečnost jedněch za cenu ublížení druhým, konkrétně těm, kdo byli jakýmkoli důvody – politickými, náboženskými či ekonomickými – donuceni uprchnout ze své země. Zapomeneme-li, jak těžké to je ztratit domov, zapomínáme na příběh Abrahamův, jenž je základem celého židovského i křesťanského Písma, na příběh, který má svou obdobu i v Koránu. Abraham, muž víry, který se vydal ze svého bezpečného místa na cestu, jež mu přinesla mnoho nástrah a těžkostí, patří jako průvodce a ochránce naděje do všech třech monoteistických náboženství.

Kromě příběhu Abrahamova s jeho různými rolami v tradicích judaismu, křesťanství a islámu, najdeme dokonce ještě před ním, další základnější sjednocující faktor, na nějž nás upozorňuje papež František v prvním ze svých výše citovaných vyjádření ke Světovému dni migrantů a uprchlíků. Je to skutečnost, že jsme všichni stvořeni k obrazu Božímu a k jeho

podobě. Středověké zřízení Řádu johanitů, kteří se starali o nemocné a zraněné ve válkách a křížových výpravách, zachycuje přesvědčení, že ve všech lidech potkávají Krista, toho Krista, který je obrazem Boha neviditelného (Koloským 1,15). Každý člověk nám ukazuje něco z Boha a uprchlík v tomto smyslu není cizinec, ale patří k nám jako náš bratr či sestra. Pokud tuto osobu přijmeme, dosvědčujeme tím naše společné lidství, jež překračuje rozdíly rasy, pohlaví, náboženství či sociálního postavení. A dosvědčujeme-li naše společné lidství, svědčíme tím i o našem společném Stvořiteli, Bohu milosrdenství, Bohu, který pečuje o celé stvoření.

Podněty pro další přemýšlení

Tyto otázky vám mohou pomoci jak individuálně, pro úvahy nad vašimi postoji a reakcemi, tak mohou být použity ve skupině pro zahájení diskuse. Pokud o nich budete mluvit ve skupině, bude samozřejmě nutné přijímat jiné názory vstřícně a s respektem. Je dobré uvést pro začátek jasná fakta – ta shromážděná v této brožurce pocházejí z různých oficiálních zdrojů a níže najdete odkazy na některé z nich (v maximální možné míře v češtině), abyste mohli sledovat aktuální situaci. To je důležité zejména proto, že zde jinak hrozí nemalé nebezpečí toho, že budou předsudky předkládány jako fakta. Tomu je třeba se vyhnout hned na začátku diskuse. Za druhé, diskusi je dobré začít modlitbou, a během diskuse vytvořit atmosféru, která odpovídá víře, že v samotném středu našeho hledání nás již hledá Bůh. Duch může promlouvat skrze různé prameny, ale je třeba rozlišovat, v čem je pravda, a v čem ne, a zachovat v tomto rozlišování postoj vzájemné lásky. Možná zjistíte, že s druhými nesouhlasíte, ale i přesto je můžete milovat a respektovat jejich snažení pravdivě porozumět situaci i svému místu v ní. Zde je několik otázek vhodných jak pro vlastní zamyšlení, tak pro společnou diskusi:

Jak prožívám situaci uprchlíků v Evropě?

Které z citovaných vyjádření církevních představitelů mě upoutalo nejvíce? Proč?

Který úryvek z Bible se mě nejvíce dotkl a proč?

Co si myslím, že by naše církve měly v této situaci dělat (pokud vůbec něco)?

Co si myslím, že by měla dělat naše vláda (pokud vůbec něco)?

Jaké hodnoty naší společnosti by měly být podporovány a jak se na tom můžeme podílet my jako křesťané?

Co tyto hodnoty ohrožuje, a co lze proti těmto hrozbám dělat?

Proměnil se během promýšlení těchto otázek a čtení tohoto textu nějak můj postoj? Objevilo se něco, o čem bych se chtěl(a) dozvědět víc?

Co dál?

Pokud se chcete tímto tématem zabývat hlouběji, nebo dokonce nějakým způsobem přispět k řešení, najdete zde přehled několika v České republice působících organizací, které s uprchlíky pracují. Vybrali jsme hlavně církevní organizace, ale i několik necírkevních, jež na tomto poli odvádějí významnou práci.

Diakonie

Práce Diakonie ČCE s migranty a uprchlíky

V Diakonii ČCE se práci s migranty a uprchlíky věnují dvě střediska. Středisko humanitární a rozvojové spolupráce působí hlavně mimo ČR, pomáhá i v uprchlických táborech. (více info středisko HRS)

Středisko celostátních programů a služeb Diakonie ČCE působí v České republice.

Ve středisku se věnujeme přímé práci s migranty a uprchlíky. Spolupracujeme s rodinami nebo jednotlivci, kteří v naší zemi našli svůj nový domov (v současnosti 10 rodin) a aktuálně se nacházejí ve špatné finanční nebo sociální situaci. Poskytujeme jim materiální pomoc ve spolupráci s dárci a dobrovolníky z různých evangelických sborů, dále asistenci při jednání s úřady, školami, lékaři, pomoc při hledání práce či ubytování. Migrantům a uprchlíkům se také věnujeme v Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé pod Bezdězem. Již desátým rokem zde pravidelně provozujeme šicí dílnu pro tam zadržované cizince.

Vedle přímé práce s klienty nabízíme spolupráci jednotlivým evangelickým sborům. Naším záměrem je poskytovat pravdivé a relevantní informace o uprchlické problematice a povzbuzovat sbory v případech, že se chtějí zapojit do práce s uprchlíky. Za velmi důležitou považujeme aktivní účast sborů při integraci uznaných uprchlíků do místních komunit. Účastníme se setkávání a besed ve sborech, zprostředkujeme kontakty na další organizace a jednotlivce, kteří jsou v této oblasti činní.

V září t. r. jsme zahájili tříletý projekt DOMA - Diakonie otevírá možnosti azylantům V šesti krajích České republiky chceme umožnit azylantům a Čechům prostřednictvím nejrůznějších společných činností a setkání

lépe se poznat a navázat neformální přátelské vztahy. Chceme umožnit cizincům, aby se stali „našinci“. V projektu budou hlavními partnery evangelické sbory či střediska Diakonie, budeme však spolupracovat s co nejširším okruhem dobrovolníků z řad církví, místních organizací a nej-různějších zájmových sdružení.

Při naší práci využíváme pomoci dobrovolníků. Někteří pracují přímo s rodinami, další s námi jezdí do šicí dílny do Bělé. Počet dobrovolníků je však omezen, protože i počet uprchlíků u nás je nízký. Abychom umožnili zájemcům o práci s uprchlíky poznat tuto problematiku na vlastní oči, od jara minulého roku organizujeme dobrovolnickou pomoc v uprchlickém táboře ve Weidenu v Německu, spolupracujeme při tom s vyšší odbornou školou Jabok.

Další informace poskytne Alena Fendrychová, koordinátorka pro práci s uprchlíky, fendrychova@diakonie.cz,

Webové stránky - scps.diakonie.cz, www.prouprchliky.cz

Charita

„Charita ČR nabízí pomoc cizincům, kteří se ocitli v nouzi či v situaci, kterou sami nedokáží řešit. Mezi nejčastější potíže patří otázky pobytového režimu, stejně jako sociální zabezpečení, zdravotní péče nebo pomoc s hledáním ubytování, zaměstnání a možností vzdělávání.

Služby poskytující pomoc migrantům a uprchlíkům v nouzi jsou součástí české charitní sítě již od roku 1992. Charity kladou zvláštní důraz na integrační aktivity, které migrantům a uprchlíkům pomáhají začlenit se do české společnosti.“ (www.charita.cz/jak-pomahame/pomoc-cizincum-v-cr/)

www.migrace.charita.cz

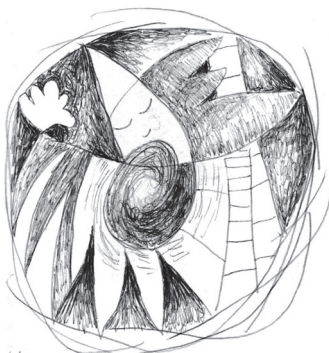
Adra

„ADRA Česká republika skrze Dobrovolnické centrum Frýdek-Místek poskytuje pomoc ve spolupráci s detenčním zařízením pro uprchlíky ve Vyšních Lhotách. Dobrovolnické centrum sem dodává oblečení a nakupuje potraviny pro zhruba 300 lidí.“ (www.adra.cz/pomoc-v-zahranici/humanitarni-projekty/evropa--pomoc-uprchlikum)

Člověk v tísní

„Přispíváme k lepšímu soužití migrantů a většinové společnosti skrze poskytování objektivních a různorodých informací o migraci a migrantech v Česku. Spolupracujeme jak s novináři na zkvalitnění zpravodajství o migraci, tak s migranty samotnými, aby byly jejich vlastní hlasy (nejen) v médiích více slyšet.“ (www.clovekvtisni.cz/cs/pomahame-v-cr)

www.clovekvtisni.cz/cs/migrace

Studentské hnutí solidarity

Studentské hnutí za solidaritu, je volné sdružení převážně studentů, které pojí víra v solidaritu s lidmi v nouzi bez ohledu na jejich původ či náboženské vyznání. Impulsem ke vzniku iniciativy bylo znepokojení z absence této hodnoty ve společnosti, které se plně projevilo v loňském roce po vypuknutí takzvané uprchlické krize. Někteří z nás vyjeli pomáhat na balkánské hranice a po návratu cítili potřebu své zážitky a zkušenosti sdílet. Nechtěli jsme pouze po něčem volat, ale nabídnout své schopnosti, a konstruktivně se tak podílet na řešení problému.

Zaměřujeme se obecně na odborně-popularizační vzdělávání české veřejnosti na třech úrovních: střední školy, vysoké školy a tzv. online encyklopedie migrace. Jedním z formátů je nyní i zprostředkování se-

tkávání s lidmi, kteří sami pocházejí z problematických regionů světa, či je vnímáme skrze nejrůznější stereotypy a předsudky. Naším podnětem bylo téma uprchlíků z Blízkého východu, postupně se ale témata přirozeně podle potřeby rozšiřují.

Současně chceme být platformou pro setkávání mladých lidí, kterým není lhostejný veřejné dění. Jsme přesvědčeni, že každý člen společnosti by se měl spolupodílet na jejím utváření. Hnutí je nyní již rozprostřeno do celé řady univerzitních měst (Praha, Brno, Olomouc, České Budějovice, Plzeň aj.), odkud vyráží na střední školy do regionů.

Jsme neustále otevřeni novým členům a členkám!

Kontakt obecně: studenti.zasolidaritu@gmail.com

V případě zájmu o uspořádání debaty (formátu dle přání): debaty.solidarita@gmail.com,

Web: www.studentizasolidaritu.ff.cuni.cz

Facebook: www.facebook.com/studentskehnutizasolidaritu/?fref=ts

Youtube kanál, kde jsou záznamy debat na VŠ: <https://www.youtube.com/channel/UCvBXORRyuhQS8UBrK1G34zQ> „Encyklopedie migrace je jedním z dílčích projektů Studentského hnutí za solidaritu, který vytváří ve spolupráci s FF UK, FHS UK, FSV UK, ETF UK a PF UK. Cílem encyklopedie je nejen studium současné migrace do zemí Evropské unie s jejím historickým přesahem, ale také všech jevů s touto migrací spojených. Encyklopedie chce porozumět problematickým situacím v zemích, odkud k nám často nucená migrace směřuje, možným způsobům naší odpovědi na tento fenomén i historické zkušenosti Evropanů.“

Encyklopedie vychází z interaktivní mapy světa, kam zanáší pomocí symbolických značek základní fenomény, pomocí hierarchické struktury a odkazování se však nabízí přesah také do témat příbuzných (teorie, hodnocení a komentáře odborníků i konkrétní příběhy migrantů)“

www.encyklopedie.shzs.cz

Dobrovolnická služba pomáhající při řešení otázek menšin a migrace z pohledu pastorace

Dr. Ing. Alois Křišťan, Th.D.,

ředitel Jaboku: Vyšší odborné školy
sociálně pedagogické a teologické

Následující odstavec se pokusí ukázat, že dobrovolnictví při řešení problémů migrace a etnických menšin je nutnou součástí "pastorace", anebo, že pastorace se musí otázkou menšin a migrace zabývat a k tomu potřebuje dobrovolníky.

Vyjádříme stručně jak můžeme chápat pastoraci, dále že daná problematika se jí nutně týká, že pastorace ze své podstaty počítá s aktivitou dobrovolníků.

Pro pastoraci a její teoretickou stránku pastorální teologie je a byla otázka migrace a problematika menšin tématem, kterému se věnuje pozornost. Záleží ovšem na tom, jaké pojetí pastorace zastáváme. Jistě známe z historie a z náboženské a katechetické literatury pojetí, které za pastoraci považuje takové jednání a smýšlení, které se zabývá výslovně náboženskými, nebo jak se někdy říká duchovními otázkami těch, ke kterým se pastorace obrací. Takové pojetí převládalo přibližně do první poloviny dvacátého století.

Mluvíme-li dnes o duchovních či spirituálních potřebách, pak za ně považujeme také potřeby jako např. potřeba vědomí vlastní důstojnosti a hodnoty, potřeba smyslu a kontinuity životního příběhu, potřeba víry (v nejširším smyslu) a důvěry, potřeba naděje a životního cíle, potřeba lásky (dávat i dostávat; v nejširším slova smyslu).

Ač je pojem pastorace nejednoznačný, často jím myslíme pomoc člověku ve všech jeho potřebách, nebo spíše činnost, která je zaměřena na rozvoj člověka ve všech jeho dimenzích, činnost která vychází z křesťanských postojů. Od sociální práce se liší jednak tím, že na rozdíl od ní se zabývá i otázkami o původu člověka před narozením a jeho existencí po smrti; dále například tím, že předmětem sociální práce je až situace, kdy jedinec, či skupina přestává sociálně fungovat ve svém prostředí, kdy jedinec (či skupina) anebo sociální prostředí nezvládají nároky vzájemných vztahů. Pastorace nachází svůj předmět práce i tehdy, když sociální fungování není přímo ohroženo, pastorace pomáhá jedinci (či skupině) k většímu rozvinutí všech rozměrů lidskosti směrem, který určuje pojmání člověka jako dílo Stvořitelovo.

Vycházíme-li z pojetí pastorace, jak jej podává jeden ze stále aktuálních textů katolické pastorální teologie – dokument *Gaudium et spes*, pak předmětem zájmu jsou především chudí a ti kdo nějak trpí. Jsou předmětem zájmu nikoliv jen intelektuálního ale bytostného – vše co patří k lidskosti se nutně dotýká srdce křesťanů.

Je zřejmé, že migranti a příslušníci menšin nějakým způsobem trpí a nějakým způsobem jsou chudí, zpravidla minimálně ochuzeni o svou zem, zpravidla trpí svou „menšínovostí“. Pastorační přemýšlení se jich tedy nutně týká z podstaty „pastorace“ samé, kromě toho, že náš pohled na ně obrací neustále současný papež František.

Když uvažujeme o pastorači, často bývá členěna do tří oblastí - slavení, rituály, obřady; vzdělávání, hledání odpovědi na otázky po vlastní hodnotě, po smyslu, po tom co mě přesahuje; řešení základních potřeb existence - bezpečí, zdraví, možnost lidsky žít.

Pomoc migrantům se prvoplánově týká zpravidla třetí oblasti, ale i předchodí dvě se jí nutně týkají, otázky smyslu vlastního života i životní řád se dny svátečními a dny všedními jsou také aktuálními tématy.

Poslední otázkou zůstává kdo má být pastoračně činný, od koho se čeká pastorační přemýšlení a pastorační aktivita. Ve zmiňovaném pojetí pastorální teologie používaném do počátku 20. stol. byla pastorační aktivita věcí těch, kdo zastávali příslušnou roli, úřad - např. farář, katecheta, špitální řehole... atd. Oblast charity, diakonie byla sice vždy věcí i dobrovolníků, ale zase nebyla brána jako součást pastorace. V dnešním pojetí pastorace je pak samozřejmé, odpovědné pastorační přemýšlení a jednání je věcí všech křesťanů, jak toho, kdo má určitou „rolí“, profesi a kvalifikaci (např. zaměstnanec diecézní charity), tak toho, kdo se dobrovolně podílí na nějaké institucionalizované pastoračně diakonické službě (klub mládeže, dobrovolníci nemocniční duchovní péče) - zpravidla nějak formovaný dobrovolník, tak konečně i běžný dobrovolník, nijak nespecifikovaný - člověk který ze své vlastní vůle a ve svém volném čase, bez nároku na odměnu vykonává činnost, která je prospěšná jiným lidem než jemu samému.

Zde jsou odkazy na internetové zdroje, kde můžete najít celé texty, z nichž jsme citovali ukázky, i mnohé další zajímavé informace:

Amnesty International – www.amnesty.cz/migrace

Migrace Online – www.migraceonline.cz

Ministerstvo vnitra České republiky – www.mvcr.cz/migrace

Global Terrorism Report (anglicky) – www.start.umd.edu/gtd/

Texty papeže Františka

„Migranti a uprchlíci: na cestě k lepšímu světu“ – www.charita.cz/aktualne/clanky/z-regionu/migranti-a-uprchlici-na-cestech-k-lepsimu-svetu/

„Církev bez hranic je matkou všech“ – www.cirkev.cz/Media/ContentItems/294_00294/acta-2015.pdf

„Migranti a uprchlíci jsou pro nás výzvou. Odpověď dává evangelium milosrdenství“ – www.cirkev.cz/archiv/151006-cely-text-papezova-poselstvi-ke-svetovemu-dni-migrantu

Prohlášení Lunterenské konference (anglicky) – www.ceceurope.org/wp-content/uploads/2016/06/Do-not-fear-a-statement-19.6.2016-final.pdf

Prohlášení ČBK a předsednictva ERC k aktuální otázce migrace – www.vira.cz/Texty/Aktuality/Cirkve-k-aktualni-otazce-migrace.html

SEZNAM ILUSTRACÍ

Kresby Ivany Noble z let 2013–2016

Obálka: Milosrdný Samaritán

Str. 1: Přijetí na chvíli v egyptské zemi

Str. 9: Evropa

Str. 10: Doma

Str. 13: Oči

Str. 15: Ten, který vidí

Str. 17: Tvář

Str. 21: Pomoz mi

Str. 24: Andělé

Str. 26: Anděl čekající na Jákoba

Str. 29: Beránek

Str. 32: Setkání s Králem

Str. 34: Poutníci

Str. 37: Útočiště

Str. 39: Hvězda

Str. 43: Cesta

Tim Noble a kol.

Kdo je můj bližní?

Církev – uprchlíci – migranti

Vydal Institut ekumenických studií v Praze v roce 2016.

V publikaci bylo použito ilustrací Ivany Noble.

Grafická úprava a sazba Vít T. Luštinec.

Vytiskla tiskárna GRANTIS Ústí nad Orlicí.

První vydání.